СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 173. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, середа, 6-го вересня 1944. No. 173. NEW YORK and JERSEY CITY, Wednesday, September 6, 1944. VOL. LII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ЗЕМЛЕТРУС В 16 СХІДНІХ СТЕЙТАХ БЕЗ ВЕЛИКОЇ ШКОДИ

НЮ ЙОРК. — Вівторок 5. вересня в годині 12.34 по півночи сейсмограф університету Фордгем занотував перший удар землетрусу, який повторився по 40 секундах. Після того почали надходити вісти із 16 стейтів положених на сході про наслідки землетрусу. Від канадійської границі попри Атлянтійський океан аж до стейту Вирджінія, відтак в глибину краю через Делевер, Пенсилвенію до Іліной і Вискансин йшла підземна струя, якоїосередок був в горах Адирондак, у стейті Ню Йорк. Крім цікавости людей і деякого переполоху не було більших потрясень. Зате наспіли вісти з Торонта в Канаді, що там завалилися комини на деяких фабриках. Досі не наспіли ніякі вісти про смертельні випадки.

ДЕНЬ ПРАЦІ ПІД ЗНАКОМ ВОЄННОЇ ПЕРЕМОГИ.

ВАШИНҐТОН. — З нагоди Дня Праці в понеділок 4. вересня президент Рузвелт проголосив послання до населення Америки, в якому сказав, що „американські робітники можуть святкувати цьогорічне Свято Праці в тому переконанню, що „їхня вільна праця віднесла перемогу над невільничою працею". Дальше згадав, що завдяки постанові робітників зберегти вольности Америки війна йде переможним кроком вперед. Одначе президент остерігав, щоб не вдоволятися осягами, а дальше віддатави свої сили на зібльшення воєнної продукції.

Інші високі урядовці та провідники робітничого руху видали від себе заклики, в яких менше більше відзеркалювалися погляди преаидента.

АМЕРИКАНСЬКА ТАЙНА ЗБРОЯ ПОМОГЛА В ІНВАЗІЇ ЕВРОПИ.

АБЕРДІН (Мер[illegible]лені з [illegible]...На військовому пол[illegible] [illegible]о деяку т[illegible] місяців [illegible], якої вживає американська армія при інвазії в Европі, а яка показалася непереможною у війні проти Німеччини. Найбільше замітним на виставі є земноводний вантажний винахід „Вотер-Візел", який йде по землі, воді та по багнах. Він придатний особливо на фронті проти Японії. А проти Німеччини з найбільшим успіхом вживає армія нищителя тенків з 18-цалевими гарматами М-18 і зі скорістю 55 миль на годину. Крім згаданих армія виставила ще кілька інших винаходів.

УРЯД ПЕРЕБРАВ ЩЕ 8 ВУГІЛЬНИХ КОПАЛЕНЬ

ВАШИНҐТОН. — З огляду, що в дальших 14 копальнях вугілля в західній Пенсилвенії і в Вест Вирджінії вибух страйк майнерів, який обняв 9,000 людей, уряд мусів перебрати на себе управу ще 8 дальших копалень. Воєнна Рада Праці повідомила президента, що ще 70 дальших копалень є загрожених страйком. У них працює 30,000 продукційних майнерів і 1,500 доглядачів. Вони видобувають 150,000 тон вугілля денно. Страйк поширюється тому, що юнія Злучених бюрових, технічних і наглядаючих наємців, зорґанізована звісною майнерською юнією Юнайтед Майн Воркерс оф Амеріка, домагається приступлення в ряди своїх членів усіх доглядачів.

НЕБУВАЛИЙ ДОСІ ДОХІД І ПРОДУКЦІЯ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент торгівлі оприлюднив статистику доходу й продукції Злучених Держав за перший піврік 1944. р. Із статистичних даних показується, що ввесь дохід в тому часі дійшов до висоти 158 біліонів, а вартість продукції до 196 біліонів долярів. Є це небувалий досі вислід роботящости й бизнесу Америки. Департамент торгівлі висловлює погляд, що як війна потриває до кінця року, то вартість продукції й доходу втримається на тій самій висоті. Колиж би війна покінчилася, треба надіятися упадку продукції, бо настануть часи переміни й демобілізації.

ЗАГРОЖУЄ НЕДОСТАЧА БІЛЯ В КРАЮ.

НЮ ЙОРК. — Газета Вол Стріт Джорнал заняласе дослідами, на скільки стане припасів сорочок і спіднього біля для мужчин. З 10 головних міст наспіли вісти, що купці мають невеликі припаси цього краму і що ще перед кінцем біжучого року готово забракнути цих продуктів. Головною причиною є брак полотна на такий крам.

ПРИЙМАЮТЬ ПОШТОВІ ПОСИЛКИ ДО ПІВНІЧНОЇ ФРАНЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Внаслідок перемоги Аліянтів у північній частині Франції поштовий департамент проголосив, що вже приймає поштові посилки до цієї смуги. Покищо пошта буде приймати до пересилки поштові чисті картки (без ніяких образків) за оплатою по 3 центи. Можна писати по французьки і по анґлійськи.

Погодилися на вжиття сили для втримання миру, але є клопіт з правом вета

ВАШИНҐТОН. — Конференція Чотирьох Потуг дійшла до порозуміння в справі створення якоїсь ради для насильного втримання миру та на віддання до розпорядку цієї ради відповідних збройних сил кожної з великих держав, які будуть постійними членами ради.

Остає ще не цілком вирішена справа спротиву („вета") якоїсь великої держави, що є постійним членом ради. Може витворитися така ситуація, що якась з великих потуг заложить своє вето проти воєнних кроків для стримання аґресії. Що тоді мають робити інші держави? — Цю справу вирішено так, що в такім випадку держава, яка заложила своє вето, не має обовязку посилати свої війська проти напасника. Але не можуть погодитися делеґати на таке питання: Чи в такому випадку інші держави можуть зарядити воєнні кроки проти напасника? Отже зогляду на такі трудноші ціла справа з правом вета ще не закінчена.

Надіються, що конференція першої комбінації Чотирьох Потуг, тобто Америки, Анґлії й Совєтів покінчиться цього тижня, а розпічнуться наради другої частини, а це Америки, Анґлії й Китаю. Дехто надіявся, що тепер уже й Франція буде мати свого представника на конференції, але рішення в тому напрямі ще нема.

АМЕРИКА ПРИЗНАЧИЛА ЧЛЕНА ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ КОМІСІЇ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт іменував Гемилтона Фіш-Армстронґа з Ню Йорку як помічника амбасадора Джана Дж. Вайнанта в Европейській Дорадчій Комісії. Армстронґ є директором організації „Кавнсил ан Форен Рілейшенс". і редактором журналу „Форен Аферс". Як дорадник амбасадора Вайнанта він буде мати ранґу посла.

АЛІЯНТИ ПЕРЕВИЩАЮТЬ 4-КРАТНО НІМЕЧЧИНУ В ПРОДУКЦІЇ ЗБРОЇ

ВАШИНҐТОН. — Спільна продукційна рада Америки й Анґлії оприлюднила вістку, що Аліянти первищають держави Осі 4-кратно у продукції амуніції та інших воєнних матеріялів. Вчасі поразки коло Донкірк продукція амуніції по боці Аліянтів була далеко позаді Німеччини, але вже впродовж двох літ ця продукціяперевищила продукцію держав Осі двічи.

Фінляндія виходить з війни проти Росії

СТОКГОЛЬМ. — Фінляндія покінчила свою трилітню війну проти советського союзу драматичним приказом своїй армії здержати дальший огонь проти червоної армії на цілій боєвій лінії.

[illegible] згодою [illegible] завішення зброї, останні вистріли віддано в понеділок, у 7. годи-[illegible]

[illegible]очи закінчення війни, фінський уряд подав, що він зірве офіціяльні взаємини з німецьким урядом та прикаже німецьким військам забратися з Фінляндії. Німецькі війська, що цього не зроблять до 15. вересня, будуть розоружені й інтерновані як воєнні бранці Аліянтів.

Німецька команда видно збирається евакувати свої війська через північну Фінляндію до Норвеґії. Ця евакуація стрічається з великими перешкодами. Німецькі вояки в Фінляндії здеморалізовані й воліли би радше піддатися, ніж вертатися домів і далі воювати. Відворот маси військ затарасовує дороги так, що ледво чи багатьом удасться відступити.

Населення фінської столиці Гельсінкі не чується щасливим зприводу завішення зброї, але чує полекшу.

ГІТЛЄР ПІДОЗРІВАЄ ЗНОВУ СВОЇХ ҐЕНЕРАЛІВ ЗА РУМУНСЬКУ НЕВДАЧУ

СТОКГОЛЬМ. — Ґенерал Дітмар, відомий як найбільше відкритий з німецьких радіових коментаторів, натякував у своїй радіовій заяві про події в Румунії, що в „зраді" Німеччини Румунією мачали пальці певно ґенерали „Вермахту" за мовчаливою згодою німецького посольства в Букарешті. Ці вістки про дволичну гру німецьких ґенералів і дипльоматів викликують у Німеччині поважне занепокоєння. Свої підозріння німецький уряд спирає на тому, що німецька команда не постаралася взяти в неволю короля й захопити румунське радіо, а зате вислала найкращі ґвардійські полки з Румунії під Варшаву.

Тимчасом у Румунії приписують приготовання до замаху проти німців головно молодому румунському королеви Михайлови та букарештенському адвокатови й комуністичному провідникови Люкретію Патронеску, що нині став румунським міністром судівництва. Патронеску перекрався на перші переговори з королем до королівської палати, використавши для цього погашення всіх світел у столиці зприводу аліянтського рейду. Підчас тих розмов король виразно спитався, як комуністична партія поставиться до монархії, і дістав запевнення, що, не дивлячися на виразне републиканське становище партії, вона готова не домагатися републики, якщо король буде все стояти на демократищім становиши.

ЗАПОВІДАЮТЬ НІМЕЦЬКУ ЕВАКУАЦІЮ ДАНІЇ

ЛОНДОН. — Стокгольмське радіо подало, що німці збираються відкликати свої війська з Данії. Німецькі офіцири в Копенгазі, столиці Данії, почали палити всі докменти, а жінки й діти німецьких урядовців у Данії дістали прикази виїхати до найближчої пятниці.

ОДНА З СЦЕН, ЯК АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАНЯЛИ МІСТО В ФРАНЦІЇ. — На образку бачимо кількоро французів в одній з місецвостей в Франції, зараз по її визволенню, як сміються, побачивши американських вояків на конях, що ще минулого дня були власністю і в посіданню німецької армії.

АЛІЯНТИ ЗАНЯЛИ МАЙЖЕ ВСЮ БЕЛЬҐІЮ Й ВВІЙШЛИ ДО ГОЛЯНДІЇ

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Британські й американські війська посуваються незвичайно скоро через Бельґію й на одному крилі входять до Голяндії, а на другому підходять до границі Німеччини.

У Бельґії британці без великого труду заняли Брукселю й Антверпію, головні міста Бельґії, та вбилися клином у Голяндію, доходячи до міста Бреди. Цей маневр відтяв від Німеччини всю околицю Па-де-Кале, з котрої німці висилали до Британії безпільотні літаки.

Тимчасом американські відділи зпід Парижу й Реймсу, що становлять Першу Американську Армію, пішли на Лієж й поза ним почали вже обстрілювати артилєрією місто Аахен, що лежить зараз за німецькою границею, на дорозі до Кельну.

Головна кватира не подає подробиць про маневри інших американських відділів, що під командою ґенералаПетона заняла Верден, Сан Міґіель і пішла на твердиню Мец.

ҐЕНЕРАЛ АЙЗЕНГОВЕР ЗАПОВІДАЄ БЛИЗЬКЕ ВИЗВОЛЕННЯ БЕЛЬҐІЙЦЯМ, ГОЛЯНДЦЯМ, І НОРВЕЖЦЯМ.

ЛОНДОН. — Ґенерал Двайт Айзенговер, начальний командант аліянтських військ видав „послання визволення" до народів Бельґії, Люксумбурґу, Голяндії й Норвеґії. Він заявляє, що день їх визволення зближається.

У спеціяльнім заклику до мешканців Ротердаму, візвав їх захоронити порт і промислові інсталяції для вжитку аліянтських військ.

Бельґійський і голяндський уряд на вигнанню висказали надію, що вони незадовго будуть могти вернутися до краю.

БОЖЕВІЛЬНА ПОГОНЯ НІМЦІВ З ПАСТКИ.

РИМ. — Аліянтські війська далі женуться за відступаючими німцями у південній Франції. Німці роблять очайдушні зусилля, аби вирвати з пастки як можна найбільше війська й воєнних матеріялів і добитися ди міста Бельфорту, що одинокий їм тепер стоїть до розпорядимости для входу до Німеччини. Американці заняли Ліон і дісталися вже 30 миль поза це місто. Французи доперли до Вільфраншу, 15 миль поза Ліоном.

ҐОТІЙСЬКА ЛІНІЯ В ІТАЛІЇ НЕ ВИДЕРЖУЄ АЛІЯНТСЬКИХ УДАРІВ.

РИМ. — Аліянтські війська поробили поважні прориви в Ґотійській Лінії, що за німецькими плянами мала не пустити Аліянтів на долину ріки По. Канадійські війська поробили прориви в цій лінії 12 миль глибокі. Вони дійшли вже на віддаль 7 миль до міста Ріміні.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО ГРАНИЦЬ ЮГОСЛАВІЇ.

ЛОНДОН. — Погоня червоної армії за німцями Румунією йде далі. Червона армія заняла вже місто Брасів, важний комунікаційний узол у Семигороді. На захід від Букарешту червона армія підійшла на віддаль 122 милі від границі Югославії, де вона сподівається злучитись з югославськими партизанами під маршалом Тітом.

У Польщі червона армія почала нову офензиву за заняття Варшави.

ҐЕНЕРАЛ СОСНКОВСКІ АТАКУЄ АЛІЯНТІВ.

ЛОНДОН. — Ґенерал Казимир Сосновскі, командант польських військ, виступив з публичною критикою аліянтської політики супроти польських повстанців у Варшаві. Він назвав відмову помочі ґенералови Борови огидною й траґічною загадкою. Він відкидає оправдання, що мовляв поміч занадто коштовна для Аліянтів, і пригадує Аліянтам на жертви, які поляки понесли для аліянтської справи; коли з літаків, які возили поміч Варшаві, гинуло 15%, то з польських літаків, що воювали з аліянтами, гинуло 40 процентів.

Про боротьбу варшавських повстанців ідуть різні вісти. Раз було сказано, що ґенерал Бор рішив, що дальша боротьба недоцільна й безуспішна, і постановив вицофати свої сили з Варшави. Потім прийшла вістка, що він рішився продовжувати боротьбу.

АМЕРИКАНЦІ ЗАТОПИЛИ 30 ЯПОНСЬКИХ КОРАБЛІВ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — За три дні діяльности американської фльоти й летництва проти японських баз американці затопили ворогови масу кораблів. Підчас дводневого бомбардування островів Боніна й Вульканічних затоплено 13 кораблів зовсім певно, а 4 правдоподібно. Ушкоджено там 3 кораблі. Знищено теж ворогови 85 літаків. Рівночасно підчас атак на бази, що стережуть доступу до Филипинських островів, затоплено 17 японських кораблів.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

До громадської праці!

Час на літній відпочинок — як хто його мав — скінчився. Зачинається так сказатиб „нормальне життя". Зокрема зачинається по громадах та організаціях плянування громадської роботи, що повинна бути виконана впродовж наступного року, себто в часі аж до наступного літа.

Так воно бувало в минулому, так повинно бути і тепер.

Немає двох слів, що наше народне життя притупіло. Можна на те знайти багато причин, як і багато такого, що моглоб притупіння вияснити і виправдувати. Але все те є нічим, колиб ми розважили, в якому то щасливому положенню ми находимось в порівнанню з людьми, що живуть в інших краях. Тому вже те одно відбирає нам право бути втомленими чи знеохоченими. Воно покажеться нам ще яркішим, як возьмемо під увагу те, що приходиться від літ переживати українському народови в Европі. А прецінь з тих голосів, що доходять до нас з країн муки і нужди, і здавалосяб розпуки, виходить, що наші рідні навіть у таких обставинах не тратять віри і надії й не зневірені, а певні остаточної перемоги своїх ідеалів та світлої будуччини України.

Всі ми свідомі того, що перед американськими українцями стоять ще великі й важні завдання до сповнення. Можна сміло сказати, що ті завдання, коли іде про допомогу українському народови, є найбільші, які колинебудь досі були. І їх ми обовязані сповнини. Тому ніхто з нас — ні особисто, ні організаційно — се сміє відмовлятись від сповнення ось [illegible] обовязків. Заговорім тепер про це ясно й отверто на мітінґах і вічах, щоб загал [illegible]нувся з просоння, щоб здрігнулось у кожного з нас сумління. Бо тільки таким чином підуть масові зголошення в члени цеї гуманітарної установи, якою є Українсько-Американський Допомоговий Комітет! Бо тільки в той спосіб оживиться акція Українського Конґресового Комітету! Бо тільки тоді розійдеться по Америці та література, що її маємо й будемо мати в англійській мові, а яка призначена для поширення правди про Україну та український нарід.

Оживлення народної праці треба і з тих, щоб не підупадала та широка акція, яку вело наше громадянство так успішно впродовж воєнних років при акції продажі воєнних бондів, чи для Американського Червоного Хреста, чи для Нешенел Вор Фонд, що саме тепер розпочинає свою збіркову кампанію. За ту акцію американські українці дістали багато признань і її треба продовжувати з давним, а то ще й більшим розгоном, бо так робити, це наш горожанський і патріотичний обовязок. Та разом з тим треба нам памятати і за ті наші окремі ідейні завдання, з якими так зжилося наше серце, до яких так привикла наша думка. А є ними: моральна і матеріяльна допомога українському народови в Европі.

З німецько-румунських взаємин

У тіснішi взаємини з Румунією вступила Німеччина за Гітлера, передовсім коли в 1939 році цей постановив використати силу Німеччини на те, аби виссати з природно багатої Румунії як найбільше її добра. Того року в березні д-р Гельмут Вольтат, Гітлерів торговельний посол, доручив королеви Каролеви ультимат, котрим зажадав від нього 90 процентів румунської продукції нафти, контролю над її продукцією пшениці, міди, дерева, сірки й хромію. Якби Румунія згодилася на ультимат, Німеччина мала би заплатити Румунії фабрикатами, головно фотографічними камерами, гармоніками, машинками до писання й додавання. Якби не згодилася, то — д-р Вольтат дав румунам до зрозуміння, — Німеччина нацькувала би на Румунію мадярську армію.

Румунський король зрозумів, що Німеччина хоче перемінити Румунію на німецьку кольонію, зробити з неї економічно залежну країну. Румунські селяни мали би дістати харчі й одіння тільки тоді, як на це згодився Гітлер. Для вимушення цеї згоди зіслав д-р Вольмут до Румунії з цілим штабом агентів. Великі держави, до котрих король звернувся за поміччю проти Німеччини, розуміли, що Німеччина приступає до нового акту міждержавного бандитизму, і вони обіцяли щось зробити, але казали, що вони мусять над справою добре застановитися. Покищо Румунія була дана на власні сили, а ці сили були супроти німецьких не великі.

Невпорядкована хата.

До того Румунія не мала на[illegible] німецької нахабности, бо в неї самої вдома не було порядку. Ціла Румунія була тоді в лабетах румуньского короля та його кліки з його любкою, панею Люпеску, на чолі. Вони грабили румунський народ до того, що румунам було зовсім байдужно, чи вони будуть платити гарячі пані Люпеску, чи канцлерови Німеччини. Король Карло правив Румунією залізною рукою, а ним правила залізною рукою червоноволоса дочка жидівського торговця лахміття, що своє німецьке імя Вольф перемінив на румунське, переклавши його на Люпеску. З допомогою Ернеста Урдяреану, гарного камердінера двора, пані Люпеску зорганізувала Румунію як один великий рекет. І як її приятелі іли присмаки зо золотих полумисків, 15 міліонів румунських селян часто через ціле життя не знали смаку хліба. За девять літ спілки Карла з панею Люпеску, вони ограбили Румунію на пів біліона долярів. Вона „вміла" грабити на лад Тамані Голу: з кожного вкраденого в народу міліона вона давала сто тисяч на якусь публичну справу. Завдяки тому за девять літ панування Кароля Букарешт перемінився з дрімучого балканського містечка на щось у роді американської метрополії, з високими будинками, фільмовими театрами як на Бродвею, модними крамницями, як у Парижі. Букарешт прорізували вже цементові бульвари, а по ньому їхали румунські селяни не возами або фіякрами, а таксівками.

Мав Гітлер за собою не лише такі непорядки в Румунії, але й мав ще допомогу в Советській Росії. Всі румуни боялися божевільно Росії, хоча Росія й помогла колись Румунії визволитися з турецької неволі. Та тепер у Росії був комунізм. Підчас коли Гітлер гарантував королям престоли, Сталін ворожив румунським політикам тільки клопоти. Румунські політики побахували кулаками в сторону Росії, кажучи, що Румунія дасть собі раду з Росією, котра тільки хоче підняти щасливих румунських селян до революції.

Коли прийшов день 22. березня, останній день ультимату, від Франції й Анґлії не було для короля ніякої відповіді, а тимчасом по Румунії пішли чутки, певно пущені німецькими аґентами, що Мадярщина вже концентрує війська на румунській границі, а далі, що вже стріляють з важ[illegible] Росія собі концентрує війс[illegible] на границі. Король зрозумів, що він остався самий. Незадовго премієр Калінеску подав заяву, що Німеччина й Румунія щасливо дійшли до згоди, яка принесе користи кожній стороні. Це була перша велика перемога Гітлера в Европі на економічному полі.

Щодо стрілянини на границі, то як пізніше показалося, стрілянина була, але інакша. Як Мадяри заняли Підкарпатську Україну, вони стали спускати дерво сплавами долі рікою Тисою з Хусту. Румунські жандарми почали стріляти на мадярів, що вязали сплав. Мадяри спиталися румунів, чого вони хочуть; жандарми зажадали за пропуск тисячу долярів. Їх заплачено, і жандарми пустили сплави. Одначе, як румунські вояки побачили сплави, вони почали собі стріляти на сплави. Мусіли деревні підприємці заплатити й полковникови румунського війська тисячу долярів.

Королівська диктатура.

Король Карло зчасом зніс усякі признаки народних свобід та всадовився як диктатор. Зробив це зовсім на взір Гітлера, себто через голосування, при чому голосування було явне. Карлів премієр проголосив потім, що румунський народ більшістю 99.89 процентів заявився за короля Карла. Та чим далі, тим важче стала тяжіти на короля угода, якою віддав Румунію в руки Німеччини. Він старався вирвати з цеї неволі, а Британія звичайно йому пробувала помагати. Але нелад у домашніх справах Румунії знову звязав руки королеви й Британії та допоміг Німеччині. Карлів міністер Калінеску став душити організацію крайних румунських націоналістів, так звану Залізну Ґвардію, а ця готова була пімститися на ньому, але німцям будь що не наруку всякий нелад у Румунії, й вони здержували Залізну Ґвардію від замаху. Колиж німці побачили одначе, що король починає викручуватися від угоди та заграватн з Британією, вони перестали здержувати Залізну Ґвардію, і ця вбила Калінеску. Кароль пімстився скоро за це вбивство свого міністра; може тисячі згинули тоді в цій наґінці. Це заставило й Гітлера й Залізну Ґвардію шукати пімсти на Карлі.

Серед такого загального хаосу німці стали ловити рибу. Коли румунські гроші пішли вниз, вони продавали румунам доляри, а потім пустили чутки, що ці всі доляри фальшиві, і купували від румунів дешево назад ці доляри. Не вагалися потім теж уживати [illegible] твердій [illegible] через [illegible]ложився махінаціі грішми, чорною біржою, політичними натисками, загрозою замахів Німеччина довела Карла ще раз признати Німеччині справжній монополь нафти, котрої Німеччина тоді потребувала на війну проти Югославії й Греції. Зрештою це були часи Гітлєрового-Сталінового порозуміння, і піймана між Німеччиною й Росією Румунія не могла чутися на силі ставити опір котрій з них.

Не чуючися на силах, у нутрі краю, Карло пішов на компроміс з націоналістами зо Залізної Ґвардії; він думав уступствами для приятелів Гітлера зєднати собі ласку Гітлера. Цього Гітлера він тепер дуже потребував, бо Сталін

(Докінчення на стороні 3-ій)

Микола Чубатий.

ХТО ЦЕ Є КВІЗЛІНҐИ?

Теперішня світова війна як і попередня принесла багато нових понять та деяким старим поняттям надала нове значіння. Коли ще й дорахуємо, що воєнна пропаґанда все лихе обняте тими поняттями, приписує політичному противникови, то тоді виходить чистий хаос зі словами та поняттями. Такими словами та поняттями є нині термін квіслінґа; таким є поняття комуніста, фашиста. Нині політичний противник приклеймить дуже легко назву фашиста найкращому демократови, якщо він немила йому особа. І навпаки, клеймо комуніста нерідко припинають людині, що комуністом принаймні ще не є, а тільки зазначилася якимись симпатіями до одної чи другої реформи у Советській Росії. Нині зокрема хочу розібрати значіння поняття „квіслінґ".

Хто був та ким нині є той перший Квіслінґ?

Називще Квіслінґа спопуляризувалося вже в часі теперішної війни та з того називща зробилося вже загальне поняття на означення типу політика-зрадника. Хтож то є той перший Квіслінґ? Відукінд Квіслінґ це особа в Европі відома не тільки перед теперішною війною, але навіть перед тим, ніж в Німеччині прийшов до влади Гітлер, з яким пізніше Відукінд Квіслінґ звязався, зраджуючи свою норвезьку батьківщину. Полковник Відукінд Квіслінґ вже зараз по першій світовій війні заінтересувався большевизмом. На терені Ліґи Народів був він нераз представником Норвеґії в різних справах, зокрема гуманітарних. Пізнавши Советську Росію став Відукінд [illegible]ністом. Як звичайно фана[illegible] веде людину до скрайностей і Відукінд Квіслінґ неслушно став теж ворогом всякого соціялізму. Кільканацять літ тому саме в країні Квіслінґа, в Норвеґії, прийшли до влади соціялісти шляхом найбільше демократичним, бо перемогли при парляментарних виборах. Квіслінґ та його ґрупа сильно протисоціялістична найшлася в меншості. Інші протисоціялістичні лідери погодилися з таким цілком природним станом річи в демократичних громадянствах, однак не Квіслінґ. Він стає симпатиком спершу італійського фашизму, а згодом, коли в Европі ще більше популярним та крикливим став німецький націоналний соціялізм, стає він гарячим прихильником нацизму.

Нація та партія.

Симпатії нацизму у Квіслінґа набрали злочинного характеру, коли вибухла світова війна. В народів з виробленим правдивим патріотизмом інтерес нації стоїть все понад інтереси партії, зокрема в часах небезпечних для батьківщини. Тоді всі партії, люди різних світоглядів, гуртуються біля своєї леґальної влади, щоби боронити волі нації як цілости. Так поступають всі зрілі нації. Партія це річ переходова, нація постійна, незмінна. Партії можуть в країні мінятися, раз одна надолині друга нагорі, при владі. За кілька літ може бути навпаки — таміті, що були надолині, будуть нагорі. Натомісць раз втрачену волю нації не так легко відзискати. Чужу окупацію не прогнати так легко, як змінити правлячу партію у вільній країні.

Тільки у народів незрілих, прямо недоростків, або у хоробливих фанатиків є інакше. Інакше поступають теж звичайні зрадники свого народу, що таки за гроші, а як не за гроші, то за ласки, почести лишають справу нації на поталу ворогові, або таки ще й помагають ворогові запанувати над власною батьківщиною. Чи Відукінд Квіслінґ був тільки хоробливим та злочинним фанатиком, чи звичайним зрадником рідної Норвеґії за гроші й почести, це вкаже колись історія, написана серед спокійних часів, ніж теперішні воєнні часи. Одначе це неважне в практичній політиці. Зробив це Відукінд Квіслінґ зі злочинного фанатизму чи як звичайний зрадник, це неважне. Одначе фактом є, що він зрадив рідний край Норвеґію. Коли Гітлер задумав, напасти на Норвеґію та її окупувати, Квіслінґ зрадив нарід та пішов на службу Гітлера. Він й його прихильники помагали націстам окупувати рідний край.

Під німецькою окупацією Квіслінґ став шефом маріонеткового уряду, себто такого уряду в Норвеґії, що у всім мусів виконувати волю націстів. Квіслінґ як зрадник свого народу перейде до історії.

Хто є квіслінґи?

Відукінд Квіслінґ це означена особа писана великим К, але нині ми вже пишемо квіслінґ малим „к", значиться слово квіслінґ походить від того першого Квіслінґа та має вже своє значіння. Воно стало поняттям загальним, яке пристосовуємо вже не тільки до Норвеґії; але й до інших народів. Іншими словами, квіслінґів є нині багато на світі. Всі вони подібні до того їх норвезького праотця Відукінда. В чімжеж спільність між ними? Спільність в тім, що назвищем квіслінґа обнимаємо кожну людину, що зраджує свій на[illegible] симпатій партійних в ко[illegible]ує свій нарід та помагає чужинцеви запанувати над рідним народом, є квіслінґом. Отой сусід наїздник може бути націстом, а може бути і комуністом.

Відукінд Квіслінґ оправдує свій поступок протикомуністичними своїми переконаннями. Колиб ви з ним стали до розмови, він вам вкладав би, що його країні Норвеґії ґрозив комунізм. Та не його говорення неважне. Квіслінґ зрадник, бо поставив свої вузькі ґрупові переконання понад добро партійних поглядів. Тому є правдивим зрадником.

Таким самим зрадником квіслінґом є всюди на світі кожен, хто для своїх симпатій з фашизмом чи для своїх симпатій з комунізмом пожертвував би незалежністю і волю своєї країни. Американець, який зі симпатій до фашизму чи комунізму пожертвував би незалежністю Злучених Держав — був би квіслінґом. Француз Ляваль, який зі своєї ненависти до комунізму пожертвував незалежністю Франції — це квіслінґ. Чех, поляк чи мадяр, що вище поставив би партійні симпатії понад незалежність своєї країни це квіслінґ.

Один квіслінґ може запродувати свій край націстам, а другий комуністам, та як в одному так і другому випадку він підпадає під поняття квіслінґа. Так само українець, який через фашистівські, комуністичні чи соціялістичні поняття бажає чужого панування над Україною, є квіслінґом, рідним братом того першого Відукінда Квіслінґа, зрадника демократичної вільної країни Норвеґії.

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ

У двох частинах

(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю")

42)

Але позиційне життя впливало на вояцьку душу гнітуче. Перед тим, у полевій війні, часті зміни, нові місцевости, сутички, давали нові враження для вояцтва. Відогравало ролю й деяке моральне вдоволення від перемог над ворогом, окупації ворожих теренів, адже кожний вояк належав до переможців. Тепер все змінилося. Дика гірська природа, камяні скелі, майже прямовисні — гнобили душу синів українських степів. Їх прислали у ті камяні мури вибивати ворога. Але ворог чигав десь зверху, укритий за камяними брилами. От і вибивай його, розбивай чолом ті мури. І вояк і старшина чувся привязаним до брудних темних буд, кожний знав, що буде тут зимувати, як що ворог не надумає їх прогнати, або не влучить пущена зверху зо скель куля.

Настали холоди. Більшість вояків у боєвій лінії мусіли відпочивати, простеливши на замерзлу землю полу шинелі, а другою полою вкриватися. У вільний від служби час збиралися програвати в карти своїх мізерних 75 копійок місячної платні. Заходили в газард, пересварювалися і часто билися. Були й такі вояки, що заповзятливо збирали копійки, призбирували два-три рублі для рідні. Не картярі вбивали час оповіданнями байок, лаяли війну і царя, потихо звичайно, щоб не почули старшини. Мало що відмінно проводили час і старшини. Теж саме картярство, тільки на більші ставки, ворожба з карт. Книжки чи газети ще не мали на фронт доступу.

Спали і одні і другі не роздягаючися тижнями. У кожного розплодилися сила силенна вошей, брудне тіло свербіло, вкривалося струпами. Виплоджували нові роди тих огидних паразитів, мохнатих, завбільшки трохи не за фасолю, вошей спеціяльно воєнних. Вони й старалися не допустити себе до повного обвошивлення, часто зміняли біля. Та не мали змоги порядно вимитися і заходи кінчилися нічим. Мучене недогодами воєцтво ремствувало на старшин. Недоконче зо злоби, а так, щоб когось обвинувачувати за свою недолю, бож бачило, що й старшини живуть у таких невідрадних умовинах. Байдужніло до життя, бажало поранення або й смерти, коби лиш вибавитися від тих ненависних вошей, перестати спокійно хоч одну ніч.

Артилерія обох сторін щоденно провадила перестрілку позицій. Випускала пару стрілів „на добридень" і на цілий день замовкала. Хіба, що заввважувала на ворожій стороні збільшення руху.

Кінні переживали однакові з піхотою невигоди. Всеж частіше мінялися з позицій, та кожний третій кіннотчик зістався в резерві для догляду коней. Відбувши дві тижневі черги на передових позиціях, кіннотчик на третю чергу йшов до коноводів і за тиждень давав раду і брудови і вошам.

Сотня Паволоцького перебувала в нелюдських умовинах. Але що мала людяного команданта, її становище бодай трохи відріжнялося; відріжнялося тим, що Паволоцький старався займати позиції укриті від очей ворога і був при сотні самий, в той час, як інші команданти, зостаючися з коноводами, свої сотні висували вперед і дуже чванилися, що ось його сотня на півсотки кроків до ворога ближче, чим сусідня. Та сотні їх перебували під командою недосвідчених помічників... Ті, в свою чергу, наслідували зверхників. Бувало, що сотня займала вказану позицію під безпосередньою командою якого будь підхорунжого. Несли тягарі разом з гусарами, побіч Паволоцького, тільки командант пятої сотні, полковник Камелюков, та самий командант полку проводив там цілі дні. Ця трійця ділила долю й недолю своїх підвладних, не заставляла гусарів виконувати неможливе, радила гусарам не гнатися за відзначеннями. І гусари відносилися до них зо щирою прихильністю. Камелюкова й Сабурова, старших літами, зчаста називали батьком. Єдину розраду й розривку у фронтове життя вносили листи. День одержання пошти ставав святом. Вони переносилися в думках за тисячі верств, до родинних осель, в окруженні близьких їм людей, боліли їх болями і тішилися радощами. Вістки від далекої родини відривали думки вояка від незавидної дійсности, заставляли хоч на короткий час забути все те, що гнітило й душило його, заставляло недобачувати багато такого, що аж надто кололо очі. Не диво, що на прихід пошти з днів на день нетерпляче вижидали, як рядове воєнство, так і старшини.

(Дальше буде).

З Офісу Военних Інформацій у Вашинґтоні

Фармери основою краєвої економії.

Офіс Военних Інформацій каже, що на основі звідомлень з таких федеральних установ як Бюро Економічної Стабілізації, Военна Адміністрація Харчів, Департамент Рільництва, Бюро Контролі Цін, Департамент Скарбу і Рада Федеральних Резерв, Фармери є основою краєвої економії і від того, що вони будуть по війні робити з грішми, залежатиме, як скоро і з якими труднощами ми перебудемо переходовий період, цебто як перейдемо з военної продукції на цивільну.

В звіті говориться, що переведений недавно огляд опінії фармерів про економічний стан краю по скінченні війни показує, що половина запитаних про це фармерів відповіла, що буде депресія. Але депресія це не тесаме, що погода. Її можна зарадити. Якщо справді така буде, то продуценти, консументи, торговці і фармери можуть устабілізувати краєву економію так, щоби перехід від военної до цивільної продукції був короткий і без непотрібного тертя.

Фрмери можуть причинитися до стабілізації краєвої економії в такий спосіб:

1. Треба знизити довги і не затягати нових;
2. Не платити забогато грошей за землю;
3. Як є під руками матеріял і потрібний робітник, то треба розбудовувати господарство в той спосіб, щоби збільшити продуктивність землі.
4. Треба мати відповідну асекурацію;
5. Мати відповідний запас грошей;
6. Треба купувати военні бонди.

Торговці харчами повинні старатися щадити папір

Рада Военної Продукції звертається з просьбою до торговців харчами, щоби старалися щадити папір. Рада каже, що в Америці є 300,000 ланцюхових і незалежних торговців поживою, які при до[illegible] багато паперу.

Рада Военної Продукції каже, що цих 300,000 торговців поживою в Америці повинні підписати заяву, що вони співпрацюють з Радою Военної Продукції в справі щадження паперу, і вивісити її на видному місці, щоби кождий міг прочитати. В заяві повинно бути написано так:

Ми, торговці харчами, будемо звертати своїм покупцям увагу, щоби приходили до крамниці з власними паперовими „беґами", та будемо вкладати куплені ними харчі в „беґу" незавинувши, як можна, в папір. Розуміється, що це не все можна робити, але коли можна, то ми будемо старатися ощадити якнайбільше паперу.

Далі — ми обовязуємося незавивати в папір такі річи, які безпечно можна нести додому незапаковані. А як буде конче треба куплений товар запакувати, або вложити в паперову „беґу", то ми будемо вживати якнайменьшу і ніколи не вкладати одну „беґу" в другу, бо це є марнування паперу. Очевидно, що можуть бути і виїмки, але як правило, то цього не треба робити. Ми також зобвязуємося, як конче треба, завивати куплені харчі в папір не для того, щоби все гарно виглядало, а для того, щоби в дорозі покупець таких неушкодив. Крім того, будемо старатися складати увесь неужитий папір.

Електричні залізка продаватимуться по тій самій ціні, що були в марті 1942 року.

Адміністратор Цін, Честер Бовлс, сказав, що двадцять фабрикантів залізків, які дістали дозвіл виробити 1,768,-868 електричних залізків, зобовязалися продавати їх по такій самій ціні, яка була на залізка в березні 1942 року.

Бюро Контролі Цін дозволило дрібним торговцям продавати залізка від 5 долярів і 30 центів до 11 долярів і 70 центів за одно, відповідно до залізка.

Бюро Контролі Цін заявило, що воно вже встановило максимальну ціну на залізка з 16 різних фабрик.

БКЦ видало інструкції місцевим урядникам в судових справах.

Бюро Контролі Цін вже вислало урядовцям вказівки, як вони можуть дістати потрійне відшкодовання від тих людей, котрі знехтували урядову постанову про чинш (Стабилизейшен Екстеншен Ект) з 1944 року, яка увійшла в життя першого липня. Інструкції вказують, як добути потрійне відшкодування судовою дорогою.

Конґрес одобрив новий закон, на основі котрого БКЦ має право позивати до суду кожного властителя дому, який знехтує постанову про чинш і буде брати за рент більше, як приписує закон в даній околиці. Потрійне відшкодування судовою дорогою можна добувати тоді, коли потерпівший не внесе до суду позову тридцять день після того, як власник дому його скривдив.

Робітники можуть купувати доми (гавз трейлерс).

Рада Военної Продукції заявила, що неперехідні робітники, які працюють у важнім промислі, а немають де мешкати — можуть купити собі так званий „гавз трейлер".

Давніше тільки ті робітники мали право купити „гавз трейлер", що переїздили з одного місця в друге і в одному році працювали в кількох різних місцях. Розуміється, тільки в такій індустрії, що 'звязана в якийбудь спосіб з війною.

Бюро Контролі Цін заявило, що тепер виробляють по три тисячі „трейлерів" кожних три місяці, але тому, що на них вже є великий попит, то в четвертому кварталі цього року буде дано дозвіл виробляти більше.

Заморозили ціни на молоко.

Бюро Контролі Цін заявило, що згідно з новими постановами щодо ресторанів, ціни на молоко заморожено такими, якими вони були від 23-29 липня 1944 року. Попередно вони були заморожені такими як були від 18-24 червня 1944 року. Зміну зроблено тому, що в цінах на молоко зайшла деяка зміна і треба було зро[illegible] щоби ціни на моло[illegible] місяців.

Бюро Контролі Цін каже, що ця зміна зрівнає ціни на молоко, яке продають в ресторанах до негайного споживання.

ПЛЯНУЮТЬ СТРАТЕҐІЮ. З картами на колінах адмірал Луїс Мавнтбетен пояснює маршалови Бернардови Монтґомерієви положення на фронті в Бурмі. Сцена відбувається в кватирі маршала в Нормандії.

МОРЯКИ-ВТІКАЧІ З ЧЕРВОНОГО РАЮ

Із советських кораблів у Сієтл, на побережжю Тихого океану, утікли 7 моряків і віддалися під опіку американських іміґраційних урядовців. Америка дала їм захист і після переслухання, щоб урятувати їх перед пімстою советського уряду, випустила їх на повну свободу. Двох із них подали до ґазети Сієтл Повст-Інтеліджене причини дезерції. Вони виявили, що советський ґенеральний консуль Андрій Е. Васілев і віцеконсуль Григорій П. Каспаров, старався дістати їх у свої руки, але Америка відмовилася видати їх і признала їм право азилю. Один із моряків, що згодилися виявити себе перед кореспондентом згаданої ґазети, називається Олекса Аікітин, другий Юрко Середа.

З їх очей пробивався запал, коли вони говорили через перекладача про „життя й свободу, якою є Америка... бо тут можна говорити й сміятися у курит[illegible] і ніхто не стоїть [illegible] собою, [illegible]нець. Оце саме, що нам так подобається, а не пай або сода та морозиво. Зрештою йдучи впрост з роботи ви можете купити всі дива, яких вам захочеться".

Вчасі довгої розмови з ґазетярем, в якій вони виявляли свобідно свої думки, чути було теж і такі вислови: „Ми всі хотілиб приїхати до Америки. Ми не втікали з корабля, а втікали з Росії. Навіть корабель, колиб мав ноги, віддався б у руки іміґраційної влади. Єдине слово, якого вживають між собою потихоньки вночи моряки на російських кораблях це „Іміґрація". Коли хто з нас вийде з корабля на американську сушу з тим наміром, щоб більше не вертати до Росії, то як хтось нас спинить, ми кричимо: „Іміґрейшен". Бо інакше ми боїмося, що нас наперед віддалиб російському консулеви."

Середа, хоч має щойно 24 літ, виглядає змарганий і старший понад свій вік. Він розповів, що він ходив до 3. кляси в школі, доки советська влада не засудила його батька за [illegible] затаїв одну [illegible] у своїм посіданню, кажучи, що має лише одну.

„Батько був застарий і заслабий, щоб відбути кару в концентраційнім таборі. А колиб він помер, то булиб рахували, що кара ще не відсиджена. Тому я зголосився піти за нього" — говорив він.

Як Юрко відбув кару в концентраційнім таборі 8 літ, зголосився добровільно до військової служби, пішов на фінський фронт і був ранений, а коли перележав у шпитали цілий рік, йому дали дозвіл вступити до морської служби і відплисти заграницю.

Ясноволосий Нікітин має 21 літ, а служить на кораблях від 16. року життя. Він розповідав, як моряків навчають советської політики, заки вони відідуть, як опісля слідять аґенти за кожним їх рухом і т. п. Сієтл це перший американський порт, до якого вони прибули. Його запитався кореспондент:

— Чи Америка представилася такою, як вам про неї оповідали?

— Алеж ні, зовсім ні! — відповів Нікітин. — Нам усе казали, що американські робітники примирають з голоду і що лежать на вулицях голі й босі, а при уряді в Америці є лише самі багатії. Якраз лише ці багатії, урядовці, посилають допомогу до Росії — так нам казали.

— А чи вам казали вимінати стрічі з американцями? — запитався ґазетяр.

— Так і було. Нам казали ніколи не завязувати дружби з американцями. Особливо остерігали нас перед американськими жінками, бо вони вхоплять нас на авта і вже ніколи не вернемося в Росію.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви змінюєте адресу, просимо негайно повідомити про це адміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання ґазети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів го[illegible]ми на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

З німецько-румунських взаємин

(Докінчення зо сторони 2-гої)

почав показувати бажання відобрати Румунії Басарабію; над Басарабією навіть появилися розвідні російські літаки.

Румунське міністерство пропаґанди почало проти Росії свою офензиву. В одній з його заяв було сказано, що Румунія буде запивати советських вояків водкою та, що вони не будуть зовсім всилі воювати. Коли советський уряд дав нарешті Карлови ультимат відступити Буковину й Басарабію, румуни ждали помочі від Гітлера. Та ця поміч не приходила, і Румунія мусіла приняти російський ультимат. Червона армія почала негайно займати Басарабію й Буковину, давши румунам усего 36 годин забратися з краю. Відступлення території Росії негайно підняло апетити до території в Болгарії й Мадярщині. Тепер усі румунські партії звернулися проти Карла, не виключаючи й селянської партії, котра під проводом Маню покликала Карла з вигнання в надії, що він буде поборювати олігархію, що правила Румунією в імені малолітнього Мигая.

Як советські війська заняли Басарабію літом 1940 року, вони уставили великі гармати над гирлом Дунаю. Це німці приняли за невиносне положення, бо вони вважають Дунай своєю річкою. Тоді по раз перший від угоди з Росією Гітлерові аґенти стали говорити про потребу війни проти Росії. Заповідали війну, як наспіє в свій час. Тимчасом треба поробити приготовання. Передовсім обсадити карпатські проходи. В тій цілі Гітлер повів справу так, що Семигород забрала від Румунії Мадярщина. Гітлерові аґенти підбунтували вуличні демонстрації в мадярських містах, а огірчені румуни давалися провокувати легко на приграничні інциденти, потім „мадярської армії не можна було здержати", як казали німецькі аґенти, коли мадяри почали похід за Семигород. Гітлер обіцював поміч і Румунії й Мадярщині, через що кожна сторона ставала невступчива. При тому за обіцянку помочі добивався різних уступств від кожної. Румунія врятувала частину Семигороду, але зате в Румунію ввійшла німецька армія, ніби для охорони проти Росії, і Румунія віддала Німеччині контролю над усею нафтою. Як почнеться німецька війна проти Росії, румунам обіцяно щедрі добутки коштом сусідної України.

Диктатура королівська торує військовій.

Румунські націоналісти постановили використати невдоволення румунів з того стану для прогнання з краю Карла та загорнення його влади в свої руки. Нагло всі ґазети стали цькувати на Карла: він був винуватий за всі нещастя Румунії. Нарешті король пробував шукати компромісу: візвав ґенерала Йона Антонеску, що був замкнений у монастирі за критику короля, аби він успокоїв товпу. Антонеску, що був колись міністром війни й начальником штабу, зажадав від короля абдикації. Король опирався, але як Антонеску відкликав свою сторожу спід палати, а юрба підійшла до залізних брам, Карло підписав абдикацію та рішився на втечу. Залізна Ґвардія пробувала його піймати на границі, але його врятував вірний машиніст льокомотиви, не задержуючи поїзду на граничній стації.

Опанована німцями Залізна Ґвардія обняла владу над краєм: краєм нібито правив новий король Мигай, але диктатором був дійсно ґенерал Антонеску, котрий мав одну провідну ідею: догодити Гітлерови. Але й його німці стали водити на пасочку як короля Карла, обіцюючи йому допомогу проти Мадярщини під певними умовами, то знову обіцюючи йому відплату коштом України. Антонеску почав для милих очей Гітлера переслідувати жидів, нищити їх бизнеси, проганяти з професій, але місця жидів не забрали румуни, які для цього не мали підготови, але румунські німці. На цьому вийшли зле румуни, бо жиди були вірними Румунії, а німці Гітлерови.

Тепер Гітлер почав у Румунії приготовчу кампанію до війни проти Росії. Аби підняти народний настрій румунів проти советського союзу, німецьке посольство платило кожному румунському ґазетяреви 5 долярів за кожний раз, як він припише якесь нечесне діло в Румунії комуністам. Навіть, якби до вістки про крадіж курей циганом з курника додати, що злодій є відомий з комуністичних переконань, то ґазетяр міг з такою новинкою зголоситися до німецького посольства й дістати 5 долярів. Серед народу, що читає ґазети здавна й має вироблене розуміння ґазетнього діла, така пропаґанда не досягнулаб цілі, але серед румунів вона не тільки ширила протиросійські настрої, але ще й робила славу ґазетярам, які понижалися до того, що під такі речі підписували свої імена.

Ось такими штучками Гітлерови вдалося втягнути остаточно Румунію в війну проти Советського Союзу. За цей союз Румунія заплатила великими втратами в людях і маєтку. Вона щоправда добула назад утрачені провінції Буковину й Басарабію, ба навіть загорнула під свою владу частину України коло Одеси. Остаточно одначе їй прийшлося ці краї відступити, як прийшов німецький відворот зо Советського Союзу. Колиж цей відворот дійшов до румунських границь, німецький уряд не проявляв найменшої охоти давати спеціяльну захорону для Румунії в заміну за ті дорогі прислуги, які вона йому віддала. Німеччина лишила Румунію на власні сили, а як за неї дбала, то хіба як за останнє жерело нафти, яке стояло до німецької розпорядимости. Тільки завдяки цьому загальному почуттю румунів, що німці в цілому відношенню дбали тільки за себе, міг молодий румунський король і його найближче оточення перевести тихцем переговорили з Аліянтами й викинути німців з Румунії.

Курсанти гостями премієра Манітоби

Наче з вулика бджоли, великим роєм вилітають курсанти й курсантки 5. Вищих Освітних Курсів із салі навчання під ч. 197 Юклинд вулиці. Біжать до трамваю. Багато їх. Поверх вісімдесять. Між ними є і високі ростом хлопці та дівчата. Є й дрібні. Найбільше їх від 13 до 18 року життя. Пересічний вік їх 16 літ. Та чи малі чи великі, всі вони горді, що курсантами поставали... Наслухалися всяких лекцій про музику, спів, дириґентство, висьменство, історію, граматику, добре поведення, вишивки, народні танки, тощо, — і тепер раді провезтися трамваєм та загостити до манітобського парляменту, відвідати манітобського премієра... Ведуть їх туди п. В. Коссар і д-р П. Маценко.

За хвилинку, справді як рій бджіл, влетіли курсанти до трамваю і гудуть, гудуть цілу дорогу... Вкінці висідають з трамваю. Йдуть в слід за п. Коссарем, при якого боці йде п. Грушка, репортер „Фрі Пресу". На них вже чекає близько парляменту п. О. Івах. Ступають на широчезні сходи парляменту. Входять до середини. А там вже чекають на них придверники та провідник. Витають їх радо. Бо хтож не любить веселої, повної життя молоді?

Входять у величавий будинок. Там все мармурове. Величезне. Йдуть в середині сходами поміж двома великанськими, вилитими із заліза буйволами. Це емблема Манітоби. Заходять на другім поверху до салі засідань парляменту. Стають підковою. І там їм провідник розказує, хто де сидить у парляменті. Отам престільне крісло. Там сидить предсідник парляменту, там премієр, по тім боці посли урядові, по [illegible] галерія для часописних репортерів. А там ззаду для публики.

Із салі засідань йдуть курсанти, на запрошення, до премієра Ґарсона. За хвилинку премієр окружений курсантами. Він привітно до всіх усміхається. Привітавши курсантів та присутних лекторів, премієр дуже ввічливо розказує про все, що окружає його. Звертає увагу на деякі образки-картини на стінах, що представляють сцени-краєвиди Европи. Цим звертає увагу, що всіх нас, жителів Канади, лучать інтимні нитки звязку з Европою, з Україною. Звідти батьки наші походять. Звідти принесли вони до Канади і скарби української культури, щоб збагатити скарбницю канадійської культури.

Згодом веде премієр Ґарсон курсантів до салі, де засідає його уряд-кабінет. Пояснює, як відбуваються там засідання, де хто сидить. А коли курсанти запримічують образ першого провізоричного уряду Манітоби з 1870 року, з Луєм Рієлом начолі, премієр розказує, як то дійшло до створення отого провізоричного уряду та до створення провінції Манітоби того року. Добре й основно знає премієр історію Манітоби. Його промова стає викладом історії.

Та не всі курсанти увійшли негайно до салі засідань міністерства. Деякі курсанти хочуть памятки з канцелярії премієра. Сідають, із широкою усмішкою на устах, на премієрське крісло... Мовляв, і я сидів уже на премієрськім кріслі... Буде чим татови і мамі похвалитися... Ну, а може котрого й справді збере охота колись добитися до премієрського крісла.

Опісля премієр вертається до своєї канцелярії. Ще там інтимно розмовляє з деякими курсантами. Курсанти й курсантки подивляють його великий диктафон. Говорить премієр у диктафон та дає нагоду курсантам слухати, як диктафон переказує сказане. Прощально стискає руку п. В. Коссарові та п. О. Івахові та прощається з курсантами.

Під проводом провідника, який все пояснив, оглянули курсанти бібліотеку та ще деякі важні салі в парляменті. А опісля порозбивалися на малі групки й оглядали поодинокі частини парляменту. Каже п-на Юлія Томич: „Та й наш парлямент в Едмонтоні, де я працюю, гарний, тільки, здається, трошки менший..." А коли переходили курсанти попри канцелярію, де виписують дозволи на подружжя, одна весела курсантка бере найближчого курсанта за руку та й каже: „Ану, ходім сюди!..." І по коридорах парляменту котиться веселий сміх.

Оглянувши парлямент, курсанти пішли два блоки на північ і зайшли до ґалерії образів і до музею, що приміщу[illegible] торії. А там побачили ще більше всякої дивної дивнини та краси. От добігає вже пята година, а курсанти ще не надивилися на образи-картини та музейні речі. Ще хотілиб там побути. Та треба виходити, бо замикають музей і ґалерію образів у пятій годині. Виходять курсанти надвір і знов, наче бджілки до вуликів, біжать до трамваїв. Вертаються додому, на вечерю. Їм спішно, бо увечір треба йти на пробу виступів на концерті. Аджеж величавим концертом при кінці курсів мають показати людям, чого то, мовляв, вони навчилися. Так, на Вищих Освітних Курсах майже нема часу на дозвілля. Все щось курсанти роблять: слухають викладів, вчаться танків, виступають у хорі... Та молоді ще вони. Не відчувають втоми. А зате — скільки то нових вражінь та науки привезуть вони додому! — („Новий Шлях").

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Збори 204. відділу відбудуться в суботу, 9. вересня, в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вул. — Уряд 204. відділу.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 10. вересня, в год. 1. пополудні, в У. А. О., 2965 Карпендер ул. Просимо членів прийти на збори, бо маємо важні справи. Також просимо членів приєднувати нових членів, щоби виповнити квоту, яка була призначена на наш відділ в цім ювилейнім році У. Н. Союзу. — П. Андрушків, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 10. вересня, в годині 12:30 пополудні, в Домі Відділів У. Н. С., 845 Н. Вестерн Аве. — За уряд: Г. Бобик, предс.; М. Фединський, кас.; В. Пилипів, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Повідомляємо членів Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 102, що місячні збори відбудуться 10. вересня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, 2280 В. 7. вул. Просимо прийти на збори, бо є важна справа до полагодження. — За уряд: Ю. Гіриак, предс.; Д. Дорош, кас.; Л. Шмаґала, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 2. попол., в Українській Гали при 2. вул. 213 Скунмекер Евеню. Просимо членів прийти і вирівнати свої залеглости. — За уряд: І. Фаль, предс.; П. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Мир, від. 324, відбудуться в суботу, 9. вересня, в домі Укр. Громади при 23. і Брави ул., в 8. год. ввечір. — О. Горохівський, предс.; П. Максимович, кас.; М. Туркот, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Тов. Згода, від. 294, повідомляє всіх членів, що трикартальні збори відбудуться в суботу, 9. вересня, в годині 8. ввечір, в гали де все. Просимо членів прийти на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. — І. Король, предс.; Д. Гуминюк, кас.; Я. Салій, секр.

ТАМАСТОН, МАСС. — Тов. Українська Січ, від. 421, відбуде трикартальні збори 9. вересня, в 8. годині ввечір, в Українській Гали на Проспект ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; Ф. Чеснік, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє всіх своїх членів і членниць, що місячні збори відбудуться 10. вересня в годині 7. ввечір, в гали церковній при Ґрін і Сусекс ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Члени, [illegible] інакше будуть суспендовані. — За уряд: М. Гречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; М. Обуховський, фін. секр. 130 — 1st Ave., New York City.

ЧЕСТЕР, ПА. — Уряд Бр. Сош. св. Духа, від. 237, просить своїх членів прийти на трикартальні збори в неділю, 10. вересня, точно в 2. годині пополудні, в гали де звичайно. Контр. комісія дасть звіт за три місяці. — Н. Бранецький, предс.; Т. Крика, кас.; Д. Яворський, секр., 2423 W. 3rd St., Chester, Pa.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — Т. Кальмук.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 9. вересня, в годині 8. ввечір, при 30 Іст 7. вул. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. — І. Серединський, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Тов. ім. І. Франка, від. 334, відбудуться 10. вересня, в 1. годині пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. — За уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Мартін ул. Тому, що маємо дуже важні справи до вирішення, то просимо всіх членів прийти. Хто ще не взяв свого чека дивіденди, хай прийде на збори і забере. — І. Форись, предс.; П. Кізел, секр.; І. Андрусевич, кас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 9. вересня, в год. 7. ввечір, в домі Громади, 3322 Н. Лавренц ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів бути на цих зборах. — За уряд: І. Сорока (ст.), Предс.; І. Сорока (мол.), кас.; А. Хромяк, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Тов. Запорозька Січ, від. 251, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. вересня, в парохіяльній школі, зараз по Сл. Божій. Просимо всіх членів взяти якнайчисленнішу участь в цих зборах, бо маємо важну й болючу справу, яку урядники самі не можуть вирішити. — За уряд: Я. Янівський, предс.; Й. Керик, секр.-кас.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Збори Сестр. Благовіщення, від. 125, відбудуться в неділю, 10. вересня, в год. 12:30 пополудні, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. Зогляду на важні справи, які мають бути вирішені на цих зборах, просимо членниць прийти на означений час. — А. Васильовська, предс.; К. Плетяк, кас.; І. Подола, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 10. вересня, точно в год. 1. пополудні, в салі У. Н. Дому при Мартін ул. Напоминаємо довгуючих членів вирівнати свій довг, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: П. Костирка, предс.; І. Слупецький, кас.; М. Присташ, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 10. вересня, в год. 1:30 пополудні, в ґалі церковній. Прохаємо всіх членів явитись на цих зборах і вирівнати свої вкладки і належитости. На цих зборах буде проголошена програма свята ювилею У. Н. Союзу і розпорядок для членів участи в святі. Не забуваймо, що наша квота в приєднуванні [illegible] ів не досягла числа [illegible] тей, внуків і приятелів [illegible] М. Сорохтей, П. Лиско, Р. [illegible]

IRONDEQUOIT, N. Y. — Meeting of the Taras Shevchenko Siciety, Branch 289 of the U. N. Ass'n will be held Sunday, Sept. 10, 1944, at the Ukrainian Hall on Goodman, at 3:00 P. M. Members are urged to be on time, as many important questions will be discussed. — D. Korytko, Pres.; J. Yanus, Treas.; W. Hussar, Sec.

СЕНТРАЛ ФАЛС, Р. АЙ. — Трикартальні збори Тов. ім. І. Франка, від. 93, відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 10. рано, в гали 59 Сентрал ул. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо будуть важні справи до полагодження. — І. Клеманчук, предс.; П. Тітик, кас.; П. Бенковський, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збручв, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 Вест Лакаванна Ев. Приявність всіх членів на зборах є обовязкова. Взиваємо платити свої вкладки на час. — За уряд: О. Запоточний, Р. Рубльовський.

ЧЕСТЕР, ПА. — Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156, повідомляє всіх своїх членів, що трикартальні збори відбудуться в неділю, 10. вересня, точно в 2. годині пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, бо буде щось дуже інтересне для всіх членів. Збори будуть в Гром. Домі, 701 Ґрін ул. — В. Новак, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 10. вересня, в годині 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Еве., Пасейк. На порядку нарад є Тов. справи до полагодження, тому обовязком кожного члена є прийти на збори. Довгуючих членів взиваємо прийти на збори і вирівнати свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськевич, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219, відбудуться в суботу, 9. вересня, в годині 8. ввечір, в укр. правосл. галі, 675 Савт 19. ул. Просимо прийти на ті збори, бо є важні справи до вирішення. — Т. Боднар, пр.; М. Соколовський, кас.; А. Мудровський, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Тов. ім. Д. Вітовського, від. 268, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 9. вересня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 2171 Вакелінґ. Просимо членів прийти на збори на означений час, бо є важні справи до полагодження. Пригадуємо довгуючим членам, щоби по змозі сплачували свої залеглости. Також просимо родичів вписувати свої діти до У. Н. Союзу. — Уряд: В. Питель, предс.; Г. Миналюк, кас.; П. Омелян, секр.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛОБ ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧІСТЬСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 12. серпня 1944 р. помер у 54. році життя

КАРОЛЬ ПОДВОРНИЙ,

довголітний член відділу 73 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай.

Покійний полишив у смутку жену Гелену, дві дочки і два сини, котрі є в збройних силах; один є першим лютенантом, а другий капралем, і брата Миколу.

В. Й. П.! Секретар від.

ТАРЗАН, ч. 1034. Вязень гориля.

JUST AS WILDCAT TOUCHED THE TRIGGER A GREAT HULK DROPPED UPON HIM. IT WAS TYGO, THE MAD GORILLA.

BUT NOW TYGO CAUGHT SIGHT OF TARZAN WHOM HE HATED VIOLENTLY.

THE GIANT BEAST LUMBERED TOWARD THE APE-MAN. JUANA SCREAMED. TYGO HALTED.

FOR AN INSTANT HE GLARED AT THE FEAR-FROZEN GIRL, THEN SWEPT HER UP IN HIS GREAT HAIRY ARMS.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc. 1034

Власне як Дикий Кіт мав потягнути за язичок револьвера, на нього звалилося щось велике: це був дикий гориль Тайго.

Але в той мент Тайго побачив зненавидженого Тарзана.

Гориль ішов до Тарзана. Хуана скрикнула. Тайго задержався.

На мент гориль дивився на остовпілу від страху дівчину, потім згорнув її в свої волохаті лаби.